

عنوان :

عوامل خانوادگی تاثیر گذار بر کاهش جمعیت از منظر اقتصادی

پژوهشگران : فاطمه طوری ، نرگس اردونی

فاطمه شیخی

مدرسه علمیه فاطمیه «سلام الله علیها»

نهبندان

تابستان 1402

چکیده

جمعیت جوان یکی از عوامل مهم اقتدار واز پایه های اصلی قدرت ورشد اقتصادی – اجتماعی کشورها محسوب می شود ولی متأسفانه در سالهای اخیر باروری در کشور شیب نزولی داشته است وبه 1/7 در سال 1398 رسیده است واین روند کاهشی همچنان ادامه دارد وضرورت تبیین وطرح شدن سیاست های کلی جمعیتی را دوچندان نموده است از جمله این سیاست ها فعال سازی خانواده ها به عنوان محور اصلی جمعیتی هست اما این امر زمانی مقدر است که ابتدا عوامل کاهشی موثر بر جمعیت را که خانواده ها در حال دامن زدن وایجادشان هستند شناسایی شود ودر جهت رفع آنها اقدامات لازم صورت گیرد ازاین رو در مقاله حاضر به بررسی عوامل خانوادگی تاثیر گذار بر کاهش جمعیت از منظر اقتصادی پرداخته می شود که این عوامل یا ناشی از عدم معرفت اعتقادی ویا عدم شرایط اقتصادی مطلوب وبیماری واشتغال زنان و...می باشد که با روش کتابخانه ای جمع آوری شده اند .

کلید واژه : خانواده –اقتصاد –اشتغال –فرزند آوری

مقدمه

خانواده اولین، مهمترین و پربرکت‌ترین نهاد اجتماعی در تاریخ فرهنگ و تمدن انسان است. خانواده کانونی است که باید برای حفظ حرمت و کرامت انسان و تامین سلامت جسمانی و روانی و رشد معنوی او تلاش نمود.

یکی از اموری که در زمینه‌ی خانواده مورد عنایت پیشوایان معصوم(ع) واقع شده است تولد و تناسل است. مرحوم شیخ حرّ عاملی(ره) در «وسائل الشیعه» در باب «استعاب الاستیاد و تکثیر الاولاد» چهارده روایت از پیامبر(ص) و ائمه(ع) نقل نموده و در «مستدرک الوسائل» دریایی تحت همین عنوان ۹ روایت نقل کرده است. آنچه از مجموع روایات وارده که خواهد آمد فهمیده می‌شود که اسلام نه تنها با ازدیاد فرزند مخالف نیست، بلکه با تحدید نسل بدون دلیل عقلایی به شدت مخالف است و ارتکاب شونندگان آن را مؤاخذه می‌کند. اسلام در صورتی با ازدیاد و گسترش نسل مخالف است که موقعیت و ابزار تربیت به طور نسبی وجود نداشته باشد؛ البته این شرط نباید بهانه و دست‌آویزی برای فرار از توالد و تناسل قرار گیرد. «وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْئًا كَبِيرًا» (اسراء: ۳۱).

و فرزندان خویش را از ترس فقر نکشید، ماییم که شما و آنها را روزی می‌دهیم

قرآن کریم، زناشویی را تنها وسیله‌ی حفظ نسل و بقای نوع انسان و داشتن فرزندان صالح معرفی کرده است. یکی از صفات عبادالرحمن این است که از خداوند متعال می‌خواهند که به آنها فرزندان صالح بدهد(سوره‌ی فرقان، آیه‌ی

فرزند آوری در سطح راهبردی باعث ایجاد جمعیت جوان است که یکی از عوامل مهم اقتدار واز پایه های اصلی قدرت و رشد اقتصادی اجتماعی کشورها محسوب می شود. در سالهای اخیر نمودار باروری در کشور شیب نزولی داشته است به طوری که نرخ باوری از 1/2 در

سالهای 1395 به 1/74 در سال 1398 رسیده است و از سال 1399 تاکنون این شیب نزولی همچنان ادامه دارد برای چاره اندیشی درباره این مسئله و اهمیت گسترده آن مقام معظم رهبری در سال 1393 سیاست های کلی جمعیتی را ابلاغ کردند که براساس متن ابلاغیه رهبر معظم انقلاب روسای قوای سه گانه و رئیس تشخیص مصلحت نظام موظف به تدوین رویکرد ها و سیاست هایی شده اند که در جهت مقابله با نرخ رشد جمعیت و نرخ باروری باشد .

با این وجود ،امروزه شاهد رسوخ نوعی فرهنگ غربی در خانواده ها هستیم که ارمغان مدرنیته و نظام سرمایه داری است. امروز دیگر کنترل جمعیت از یک سیاست برنامه ای، به یک فرهنگ تبدیل شده است و کاهش فرزندآوری الگوی جاافتاده ای شده است که با خواست های جامعه و ایده آل های زوجین همخوانی پیدا کرده و تغییر آن به آسانی امکان پذیر نیست، مگر آنکه فرهنگ قوی تر و مستدل تری با آن به مقابله برخیزد. در سال های اخیر، به دلیل دنبال شدن سیاست های کاهش جمعیت در دهه ی هفتاد، شاهد خانواده های کم جمعیتی هستیم که در آینده، خطر انقراض نسل را برای جامعه رقم خواهند زد و بایستی با تشویق از راه های مختلف، آن را تغییر داد.

یکی از راهکارهای مقابله با این فرهنگ خطرناک، سرمایه گذاری بر روی خانواده هاست .چرا که خانواده به عنوان یک ماثر قوی واصلی در کاهش یا افزایش نسل نقش دارد و مسایل اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی در میزان اثر گذاری خانواده دخالت دارند.

از این رو در این تحقیق با هدف شناخت بیشتر عوامل خانوادگی کاهشی بر جمعیت از منظر اقتصادی بحث می شود .

اعضای خانواده است. در غیر این صورت، فرسودگی و کسالت روح و جسم بانوان شاغل امری دور از انتظار نخواهد بود.

نتیجه گیری

*فرزند آوری در سطح راهبردی باعث ایجاد جمعیت جوان است که یکی از عوامل مهم

اقتدار و از پایه های اصلی قدرت و رشد اقتصادی اجتماعی کشورها محسوب می شود

*امروزه بی تفاوتی به مقوله فرزند آوری توسط خانواده ها و کنار گذاشتن رسالت عظیم

پرورش نسل تبدیل به فرهنگ شده است که یکی از راهکارهای مقابله با این فرهنگ خطرناک،

سرمایه گذاری بر روی خانواده هاست. چرا که خانواده به عنوان یک ماهر قوی و اصلی در کاهش

یا افزایش نسل نقش دارد و مسایل اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی در میزان اثر گذاری خانواده

دخالت دارند.

*ازجمله عوامل خانوادگی کاهش نسل باور اشتباه درباره مسایل اقتصادی خانواده است

در حالی که در شریعت اسلام علاوه بر تشویق به ازدواج و فرزندآوری، تأمین رزق و روزی

انسانهایی که زندگی خود را در این راستا سامان دهند، تضمین شده است و در آیات متعددی

از قرآن، صریحاً از رازقیت خداوند سخن به میان رفته است .

*یکی دیگر از عواملی که در خانواده ها باعث کمی اولاد می شود بیماری نا باروری

والدین و هزینه های سنگین درمان و مشکلات اقتصادی است به طوری که هزینه ی سرسام آور

زندگی در دنیای صنعتی امروز از یک سو و رشد بی رویه ی تورم از طرف دیگر خانواده ها را به

تک فرزندی تشویق می کند . و این مشکلات اقتصادی از مهم ترین دلایل تک فرزندی و کم

فرزند ی است.

*اشتغال بانوان هرچند منعی دینی یا اجتماعی ندارد، اما با آسیب‌هایی در ابعاد فردی، خانوادگی و اجتماعی همراه است. یکی از این آسیب‌ها کاهش فرزندآوری توسط خانم‌های شاغل است و آسیب دیدن نقش مادری و همسری است. هرچند کم نداریم بانوانی را که با رعایت بایدها و نبایدهای اشتغال، علاوه بر مشارکت اجتماعی موفق، نقش‌های اساسی خود را نیز به شایستگی انجام می‌دهند.

منابع و مأخذ

*قرآن کریم

- 1- امین زاده، محمدرضا ، فرهنگ تعلیم و تربیت اسلامی، چاپ اول، قم، نشر سلمان فارسی، 1376، ص110.
- 2- بروس، کوئن، درآمدی بر جامعه شناسی، تهران، ناشر توتیا، سال 1375، ص127-128.
- 3- بابویه ، محمد بن علی، الخصال، ناشر نسیم کوثر، قم، ج 1، چاپ اول، سال 1382، ص 288.
- 4- حلی، احمد بن محمد بن محمد، آیین بندگی و نیایش ، ناشر بنیاد معارف اسلامی، مکان چاپ ایران، قم، سال چاپ 1375ش، چاپ اول، ص 145.
- 5- حرّ عاملی، محمد بن الحسن، وسائل الشیعه، مؤسسه آل البيت علیهم السلام ، قم، چاپ دوم، ۱۴۱۴ ه. ج14، ص7.
- 6- دهنوی، حسین، نسیم مهر، انتشارات خادم الرضا علیه السلام، ج1، ص86.
- 7- سالاری فر، محمدرضا، درآمدی بر نظام خانواده، مرکز نشر هاجر، چاپ پنجم، بهار 90، ص 13.
- 8- طباطبایی، محمدحسین ، المیزان، ج 2، قم:مؤسسه نشر اسلامی، سال 1402 ق، ص 44.

9- کلینی، محمد بن یعقوب بن اسحاق، کافی، ناشر دارالکتب الاسلامی، مکان چاپ

تهران، سال چاپ 1407 هـ.ق، چاپ: چهارم، ج 6، ص 48.

10- محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، چاپ هشتم، ج 5، ص 2248، حدیث

7801.

11- مجلسی، محمدباقر بن محمدتقی، بحارالانوار، ناشر دارا احیاءالتراب العربی، بیروت، ج

29

12- نوری، حسین بن محمد تقی، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، قم، ناشر

مؤسسه آل بیت (ع)، ج 5، چاپ اول، 1408 هـ.ق، ص 112.

13- چیدری، زهرا، سایت برهان، تاریخ انتشار، 1392/7/6.

www.nooredideh.com

۱۴- مهاجرتی، ندا، از خانواده هسته ای تا خانواده گسترده، www.aftab.ir

1-www.salamatnews.com

2-www.pezesnk.us

3-www.hidoctor.ir

4-www.nooredideh.com

5-www.nooredideh.com